

עִימוֹת

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *
לתגובות והארות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעורר שיתוף תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובבלכתך בדרך.

עם הרב אברהם משה הלוי רוט
להערות והוספות: a0527652027@gmail.com

וורט | זהירותו של אברהם אבינו מאיסור "לא תחנם"

בדף שלנו אנו לומדים על האיסור לתת לגוי חניה בקרקע בארץ ישראל. אני רוצה להראות לכם עד כמה נזהר כבר אברהם אבינו באיסור זה.

דהנה, בתחילת פרשת חיי שרה מבקש אברהם לקנות את מערת המכפלה, אך לבסוף קונה מעפרון גם את השדה שסביבות המערה. וצריך להבין מדוע שינה את דעתו.

ואמנם עפרון רצה ליתן גם השדה וגם המערה במתנה, "השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה", אבל אחר שחזרו למקח וממכר למה הוסיף לקנות גם את השדה, שלא היה חפץ בו מלכתחילה.

והנה את דברי אברהם אבינו "נתתי כסף השדה" תרגם אונקלוס לשון עתיד "אתן דמי כספא דארעא", כי עדיין לא נתן את הכסף, ואילו את דברי עפרון "השדה נתתי לך..." תרגם אונקלוס בלשון עבר "חקלא יהיבת לך", ולכאורה היה צריך לתרגם ג"כ בלשון עתיד שהרי עדיין לא נתן לו בפועל את השדה.

ונראה דעפרון הקנה השדה והמערה לאברהם בקנין **אודיתא**, והיינו שאמר לו השדה והמערה נתתיה לך ושלך היא, ובזה באמת קנה אברהם את השדה כדין אודיתא. ולכן תרגם אונקלוס לשון עבר דוקא, שהוא הודאה שכבר נתן לו. משא"כ אצל אברהם הרי לא הקנה לו את הכסף באודיתא אלא אמר לו 'קח ממני' ולכן פירש שהוא לשון עתיד 'אתן כספא דמי ארעא'.

לפי זה יש לומר דמאחר **שעפרון כבר הקנה לו השדה והמערה בקנין אודיתא** במה שאמר לו 'השדה נתתי לך', שוב לא רצה אברהם להחזיר לו את השדה **כדי שלא לעבור על "לא תחנם"**, ומאידך לא חפץ לקבל מתנת חנם מעפרון, ובעל כורחו הוצרך לשלם לו גם על השדה. ועיין בזה.

העמקה | השייכות בין איסור "נתנית חן" ל"נתנית חניה"

רש"י בתחילת עמוד א' כותב דבר מפתיע "דכי כתיב לא תתן להם חן וחנייה בא"י כתיב דחשיבא חנייתה". כתוב כאן

חידוש, שהסיבה שאסור לתת להם חנייה בארץ ישראל אינו בשביל שלא יתגוררו הטמאים בתוך הארץ הקדושה אלא משום שזה "חשיבה חנייתה".

והנה, רש"י כתב "חן וחנייה בארץ ישראל" וכבר תמה הרש"י הרי איסור "חן" אינו שייך דווקא לארץ ישראל, ולכן ביקש למחוק תיבת "חן". אבל מה נעשה ובכל כתבי היד והדפוסים הקדמונים כך כתוב בלשון רש"י "חן וחנייה".

לענ"ד אין כוונת רש"י שאיסור "נתנית חן" הוא רק בארץ ישראל, אלא **שגם איסור "נתנית חנייה" הוא משום שיש בזה "נתנית חן"**, מאחר שנותן לו חנייה בארץ ישראל ד"חשיבה

מערת המכפלה מהו הקניין שקנה אאע"ה את מערת המכפלה?

חנייתה", זה בעצמו נותן לגוי חן.

והביאור בזה עפ"י דברי חז"ל במסכת סוטה מז, א על הפסוק במלכים "וַיֹּאמְרוּ אֲנָשֵׁי הָעִיר אֶל אֱלִישֶׁע הִנֵּה נָא מוֹשֵׁב הָעִיר טוֹב פְּאֶשֶׁר אֲדֹנֵי רָאָה וְהַמָּיִם רָעִים וְהָאָרֶץ מְשֻׁפָּלָה", שואלת הגמרא "וכי מאחר דמים רעים וארץ משכלת, אלא מה טובתה?" ומשיבה **"אמר רבי חנין: חן מקום על יושביו"**, שאע"פ שהוא רע נראה להם טוב.

נמצא לפי זה שאילו יהיו הגויים יושבי הארץ, הרי הם יהיו בכלל "חן המקום על יושביו" גם במובן של התפשטות חן ארץ ישראל עליהם אפילו אם הם רעים מצד עצמם. שהרי בני ישראל יושבי הארץ מביטים עליה בעין טובה ומתפעלת ובוודאי בכלל זה גם יושבי הארץ שנושאים חן בעיניהם. [וכמבואר בפרשת המרגלים שבדקים את הארץ גם עפ"י "העם היושב בה החזק הוא הרפה", האם היא מגדלת אנשים חזקים וטובים או להיפך. לכן בכלל "נשיאת חן" לראות את שבח יושבי הארץ].

והטעם שהוצרך רש"י לזה כנראה בשביל לבאר **מדוע מותר מן התורה להשכיר להם מקום חניה בקרקע**. אילו היה האיסור בשביל שלא שיטמאו את הארץ במעשיהם או

וורט | מדוע "חנוכה" ולא "נחוכה"?

הקדמונים כתבו ששם "חנוכה" הוא על שם "חנו – כ"ה". [מדברי הב"ח בהלכות חנוכה סימן תר"ע נראה שהבין שאין זה מליצה בעלמא אלא שזהו הטעם לקביעת שם זה, שהרי הוכיח מזה איסור מלאכה בשעת הדלקת נרות חנוכה "נראה קצת ראייה מדקראו להו חנוכה לומר חנו בכ"ה דאי אין איסור כלל במלאכה מאי חנייה שייך כאן, דדוחק הוא לומר דר"ל חנייה ממלחמה"].

ויש לדקדק מדוע בפורים אנו חוגגים בימים אשר "נחו" בהם היהודים, "ונוח" מאויביהם, ואילו בחנוכה אנו חוגגים בימים אשר "חנו" בהם היהודים. מדוע לא נקרא המועד "נחוכה" על שם ש"נחו" בכ"ה כסליו.

ונראה לבאר עפ"י הגמרא שלנו שאיסור "חנייה בקרקע" הוא דוקא במכירה ולא בהשכרה, הרי ש"חנייה" היא ישיבה קבועה, לעומת זאת "מנוחה" יכולה להיות זמנית, כמו מנוחת השבת שאינה אלא יום אחד.

והנה, בנס פורים היו בני ישראל בגלות וחלילה לומר שהם "חנו" שם בחנייה קבועה אלא הם "נחו" שם, אבל בחנוכה הם היו בארץ ישראל ומכיון שסילקו את אויביהם חזרו "לחנות" בארצם, בישיבה קבועה.

אקטואליה | כיבושה של סוריה

בימים אלו מתחדשות התקוות כי מלכות סוריה תיכנע בפני היהודים ב"הסכם שלום" בין המדינות. הלימוד בדרך היומית על סוגיית כיבושה של סוריה, בוודאי יוסיף זכויות לעם ישראל לישועות גדולות גם בתחום הזה.

מעניין לדעת | הולנד יכולה להיות "ארץ ישראל"

בגמרא מבואר שאילולי החסרון של "כיבוש יחיד" היתה סוריה נחשבת ארץ ישראל בגלל שכבושה ישראל. ובאמת כשמעיינים ברמב"ם תחילת הלכות תרומות מגלים ש"ארץ ישראל" מוגדרת כך: "ארץ ישראל האמורה בכל מקום היא בארצות שכיבשן מלך ישראל או נביא מדעת רוב ישראל וזהו הנקרא כיבוש רבים, אבל יחיד מישראל או משפחה או שבט שהלכו וכבשו לעצמן מקום אפילו מן הארץ שניתנה לאברהם אינו נקרא ארץ ישראל כדי שינהגו בו כל המצוות".

שלא יבואו ישראל ללמוד מהם וכדומה, אם כן מדוע אין איסור כשהם יושבים בשכירות במשך שנים ארוכות. מזה הוכיח רש"י שהאיסור הוא בעצם החשיבות בכך שהם בעלי קרקע בארץ ישראל, שזה נותן להם חן בעיני ישראל ועוברים משום "לא תחנם". משא"כ מי שמתגורר בשכירות – אין הישראלים מרגישים בחשיבותו ובחן שלו, לפי שאינו מבני הארץ הקבועים.

והנה, לעיל "טעימות" דף כ, הארכנו לבאר את הקשר בין "חן" ל"מתנת חנם", וכאן אנו זוכים להבין את הקשר בין "חן" ל"חנייה בארץ ישראל", נמצא ששלושת האיסורים "חן" "חנייה" ו"מתנת חנם" הכל עניין אחד, שלא לתת להם חשיבות בכדי שממילא הם לא ישפיעו עלינו.

מנהג | לרכוש קרקע בארץ ישראל

אולי זאת הסיבה שיהודים בכל הדורות נהגו לקנות פיסת קרקע בארץ ישראל, שהרי כל מי שקונה כאן "חנייה" הוא זוכה ל"חשובה חנייתה" ול"נשיאת חן" בעיני ישראל, שהרי הוא מיושבי הארץ המקבלים מחינה של ארצנו הקדושה.

באבני נזר יו"ד סימן תנה כתב "וגם לקנות נחלה בארץ ישראל הוא דבר גדול, בפרט להיות לו מזה פרנסה, אף אם ישב בחו"ל נחשב קצת ישיבה בא"י. ע"כ ראוי מאוד להתאמץ בזה. והנני שולח לכבודו קונטרס אשר העליתי לדינא כפי הנראה לענ"ד. ובל"נ אראה גם אני להיות מן הקונה נחלה אך לא אדע עוד הדרך איך ומה".

סיפור | לרכוש קרקע בלי לברר היכן היא...

בספר האוטוביוגרפי אודות הגאון הישישי רבי נטע גרינבלט זצ"ל, שבימים אלו עמלים על תרגומו לעברית, מסופר כך:

בנו של רב נטע, רבי דוד גרינבלט, הבין פעם שלאביו יש נכס בארץ ישראל. הוא הסתקן ללמוד את הפרטים, ושאל: "אבא, יש לך רכוש בארץ ישראל? איפה הוא ממוקם?"

רב נטע משך בכתפיו. "אני לא יודע".

"אבא, איך אתה יכול להיות בעלים של נכס ולא לדעת איפה הוא?"

רב נטע נראה מופתע מהשאלה. "מה לא בסדר איתך? ! יהודי צריך להיות הבעלים של פיסת ארץ ישראל – למי אכפת איפה היא? !"

ביקשו להענישו "מי חשיבא את לאתאבולי אירושלים?"! עד שהוכיח להם שהוא גברא רבא, ראו בב"ק נט, ב.

הגר"א במשלי יט, ב פירש את הפסוק "ואן ברגלים חוטא וגו'": רגלים הם מידות, שכשירגיל האדם במידותיו הטובים נעשו לו כטבע, אך שצריך לילך במדות מדרגא לדרגא כמו הולך בסולם **ולא יקפוצ למדרגה שאינו ראוי לה** וזהו 'אן ברגלים' שקופץ למדה גבוה אשר לא לו יגיע **הוא 'חוטא' וחסר מכל, כי יפול ממנה...**

ועל פי זה ממשיך הגר"א לבאר את הפסוק הבא "אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף ליבו": כי אמרו ז"ל הבא לטהר מסייעין אותו ולפעמים אדם מתחיל ללמוד תורה ולעשות מצוות ואח"כ פירש מחמת שקשה לו מאד לפי שאין מסייעין לו וזועף על ה' למה לא סייעוהו ובאמת הוא מחמת אוולתו והוא כי כל אדם צריך לילך לפי מדרגתו ולא יקפוצ כמ"ש למעלה ואז ילך לבטח בדרכו אף כי יסייעוהו אך שזה האדם לא התחיל לילך בדרכו לכך לא סייעוהו וזהו "אולת אדם" כלומר מחמת אוולתו שעשה בלתי ישוב הדעת סילף דרכו והוא זועף על ה' למה לא סייעוהו.

העמקה | מדוע דוקא שבט מנשה כבש בדרך של כיבוש יחיד?

תוספות מבארים בשם רבי יצחק מהרפוט שכל מה שכבש יחיד כגון יאיר בן מנשה אינו ארץ ישראל. ויש להתבונן שבני שבט מנשה כבשו את ארצם באופן פיראטי, ככיבוש יחיד. בניגוד לבני גד ובני ראובן שכבשו את ארצותיהם כשבט אחד, הרי בני מנשה התנהגו באופן פרטי ועצמאי: "וַיִּלְכְּדוּ בְנֵי מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְכְּדוּ וַיִּרְשׁוּ אֶת הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בָּהּ: וַיִּתֵּן מִשָּׁה אֶת הַגִּלְעָד לְמִכָּיִר בֶּן מְנַשֶּׁה וַיָּשֹׁב בָּהּ: וַיֵּאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה הֶלֶךְ וַיִּלְכְּדוּ אֶת חֻלְתֵּיהֶם וַיִּקְרָא אֶתְהֶן חֹת וַיֵּאִיר: וַנִּבְחַ הֶלֶךְ וַיִּלְכְּדוּ אֶת קִנְיָת וְאֶת בְּנֵי יִקְרָא לָהּ נִבְחַ בְּשָׁמוֹ." כיבוש של יחידים שאפילו קוראים את כיבושם על שמם הפרטי!

מדוע זה כך? מה השייכות בין דרך זו לשבט מנשה?

יש לדקדק שהתורה מכנה את יאיר "יאיר בן מנשה", אע"פ שלא היה בן מנשה אלא נכד מנשה. כנראה בשביל להדגיש שעשה זאת כ"בן מנשה", שזהו דרך שבט מנשה. מה הביאור בזה?

העמקה | אפרים ומנשה - מלכות ארצית מול גבורת קנאה

בספר מלכים ב פרק ב' אנו רואים את הפער בין התנהלות אחאב, שהיה משבט אפרים, לבין התנהלות יהוא שהיה

אם כן, ההגדרה של ארץ ישראל היא "ארץ שכבשה מלך או נביא מדעת רוב ישראל". אם מלך או נביא יכבשו את ארץ הולנד על דעת רוב ישראל – הרי **גם הולנד הרחוקה תהיה "ארץ ישראל"**.

אמנם, יש לנו חיוב לכבוש תחילה את הארץ שבתוך הגבולות שבפרשת מטות, אבל קיימנו את אותו החיוב אין זה ארץ ישראל, ואם קיימנו את הכיבוש גם בארצות אחרות – הרי גם הם נעשים ארץ ישראל.

נמצא אם כן, שהסיבה שנצטוונו לכבוש את ארץ ישראל איננה משום שהיא ארץ ישראל, אלא בשביל לעשותה ארץ ישראל.

ובאמת הגדרה זו מפורשת בפרשת מסעי "וְלֹא תִטְמֵא אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי ה' שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". הרי מפורש שהטעם שה' שוכן בתוך ארץ ישראל הוא מפני אשר אתם יושבים בה והרי ה' שוכן בתוך בני ישראל וממילא הוא שוכן במקום שבני ישראל יושבים.

לקח | אסור לקפוצ מדרגות!

מדוע באמת סוריה לא התקדשה בקדושת ארץ ישראל עם כיבוש דוד המלך? מביא התוספות את דברי הספרי שזה מפני שעדיין לא כבש דוד את כל הארץ שנתחייבנו לכבושה, לכן אינו יכול לכבוש ארצות שאיננו חייב בכיבושם.

וכן כתב הרמב"ם "הארצות שכבש דוד חוץ לארץ כנען כגון ארם נהרים וארם צובה ואחלב וכיוצא בהן אף על פי שמלך ישראל הוא ועל פי בית דין הגדול הוא עושה אינו כארץ ישראל לכל דבר... ומפני מה ירדו ממעלת ארץ ישראל מפני שכבש אותם קודם שיכבוש כל ארץ ישראל אלא נשאר בה משבעה עממים, ואילו תפס כל ארץ כנען לגבולותיה ואח"כ כבש ארצות אחרות היה כיבושו כולו כארץ ישראל לכל דבר, והארצות שכבש דוד הן הנקראין סוריא".

כמדומני שיש ללמוד מזה את הלך שאין לקפוצ מדרגות. אם עדיין לא קיימת את החובה הבסיסית: לכבוש בתוך גבולות הארץ, אינך רשאי כבר לעסוק ב"תוספת" שאינך מחוייב בה: לכבוש ארצות נוספות.

יש כאלו שעדיין לא למדו – וממילא לא קיימו – כל חלקי המשנה ברורה, אבל הם כבר נוהגים מנהגים "על פי הקבלה"... מי שלא השלים את קומת הבסיס לא יכול לבנות את הקומה העליונה כשהיא תלויה באוויר!...

בהלכה יש מושג שמי שמתנהג בצורה גבוהה יותר מדרגתו "מיחזי כיוהרא", עד כדי כך שכאשר תפסו את אליעזר זעירא שהוא מתהלך בנעליים שחורות כאבלות על ירושלים,

גם **גדעון** היה מאלפי מנשה, ולכן גם הוא לא לחם בטכסיסי מלחמה אלא העמיד שלוש מאות איש מול מול כל מחנה מדין אשר היה כארבה לרוב, ואת כל איש ישראל שלח איש לאהלו. גדעון לא התנהל במלוכה, אלא לחם כגבור חיל, ואכן בני אפרים מיחו בו **וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ אֶפְרַיִם מַה הַדָּבָר הַזֶּה עָשִׂיתָ לָנוּ לְבִלְתִּי קְרָאוֹת לָנוּ כִּי הִלַכְתָּ לְהִלָּחֵם בְּמִדְיָן וַיִּרְיִבוּן אֹתוֹ בְּחִזְקָה**: שבט אפרים מתנהל בסדרי מלוכה ושלטון, ולכן אינם מקבלים צורה זו, שכל גיבור מנהל לעצמו מלחמה, ללא התארגנות מסודרת של צבא הממלכה.

זהו החילוק בין רבבות אפרים לאלפי מנשה, שבט אפרים מאורגן ברבבותיו, יש צירוף בין חלקיו לקבוצה אחת של רבבות, אבל אצל מנשה לא התארגנו אלפיו תחת קבוצה אחת להתאחד לרבבות. וכמו שאמר גדעון 'הלא אלפי הדל', אני נמנה על האלף הדלים בבני מנשה. כל אלף נמנה בפני עצמו. (להקבלה בין גדעון ליהוא, בני שבט מנשה, התעוררת מתוך הספר הנפלא 'מחמדיה מימי קדם' לרבי שמאי אסטרייכר שליט"א).

אלישע בצויו אל הנער הנביא מדגיש שהוא ממליך את 'יהוא בן נמשי' – בן שבט מנשה, שאינו מעותר למלוכה, כדי להדגיש את גבורת אנשי החיל יראי ה' על הממלכה המאורגנת והרשמית. [יש להתבונן, שמבואר שם שאלולי הפצרותיהם של השרים, לא היה יהוא משתפם כלל במשיחתו למלך, ומשמע שבכוונתו מלכתחילה היה ללכת ללחום באחאב **לבדו**! הרי זה ממש כמעשה גדעון שהעמיד את המלקקים מול מחנה מדין, **וכמנהג מכיר בן מנשה שלבדו הוריש את האמורי אשר בגלעד, וכן נובח ויאיר. זהו המאפיין של בני שבט מנשה שלוחמים כיחידים מול צבאות גדולים ויכולים להם**].

בזה ידוקדק למה דוקא גבי 'הנהגת השיגעון' של יהוא, כינהו הכתוב בשם 'יהוא בן נמשי', משום שזהו שורש וסיבת מנהג יהוא, בן מנשה הוא ועל כן איננו בקי בטכסיסי הרכיבה המלכותית. ודוקא מולו נכנעים פרשי אחאב המאומנים, ודוקא הוא מצליח לרדוף אחרי רכבי המלכים ולהכותם בתוכם.

[באמת מצאנו לשון דומה לגבי 'יאיר בן מנשה' הלך וילכוד את חוותיהם' שאע"פ שלא היו בנו של מנשה אלא נכדו, כינהו הכתוב כאן 'בן מנשה', משום שצורה זו של מלחמה עצמאית של כל יחיד בפני עצמו, מיוחסת למנשה דייקא, וכמו שנתבאר].

קושיה | החוזר מחופשה לביתו – צריך לברך על המזווה?

ידועה קושיית רבי עקיבא איגר דמאחר שמבואר בסוגיא שלנו ש"מזווה חובת הדר" אם כן מי שיצא מביתו לכמה ימים או שבועות מדוע לא צריך לברך "לקבוע מזווה" כאשר

כנגד הצבא העוצמתי והממוסד של ממלכת בית אחאב, עמד יהוא שהתנהל כמשוגע ללא ידיעת טכסיסי הרכיבה, והוביל את חייליו בצורה מאולתרת וספונטנית ללא סדר ומשטר, כמו שאמר הכתוב **וְהַצִּפָּה עֲמִיד עַל הַמִּגְדָּל בִּיזְרְעָאֵל וַיִּקְרָא אֶת שְׁפָעֶת יְהוּא בָּאֹר וַיֹּאמֶר שְׁפָעֶת אֲנִי רֹאֶה כְּלוֹמֵר, יַחַד עִם יְהוּא בָּאוּ 'שְׁפַע עַם' (כמו שפירשו הרד"ק והרלב"ג ועוד), לא גדודי צבא מאורגנים היו עמו, אלא שפע עצמאי של אנשים שבאו בספונטניות להלחם ביהורם. וכן בהמשך וַיִּגְדַּל הַצִּפָּה לֵאמֹר בָּא עַד אֲלֵיהֶם וְלֹא שָׁב וְהַמִּנְהָג כְּמִנְהָג יְהוּא בֶן נִמְשִׁי כִּי בִשְׁגָעוֹן יָנְהָג. בן נמשי – בן מנשי, הוא נוהג "בשיגעון".**

זהו הטעם שהנביא מתאר איך התבצעה משיחת יהוא בצורה **מאולתרת וחפזת**, ללא גינוני מלכות וסדרי שלטון. לצורך משיחתו לא הלך אלישע בעצמו אלא שלח אליו את הנער, שהיה מוכר וידוע כמשוגע (פסוק יא), אפילו הזמנת יהוא למשיחתו נאמרה בגמגום וַיֵּבֶא וְהָיָה שְׁרֵי הַחֵיל יֹשְׁבִים וַיֹּאמֶר דָּבָר לִי אֲלֵיךְ הַשָּׂר וַיֹּאמֶר יְהוּא אֶל מִי מִכֶּלְנוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵיךְ הַשָּׂר: המשיחה נעשית בחפזון ובהסתר חדר בתוך חדר, ורק לאחר הפצרות השרים הואיל יהוא לספר עליה לשרים. גרם המעלות משמש ככסא המלכות, ולצורך ריפודו נדבו השרים את בגדיהם... הכל מאולתר ופיראטי, ההיפך הגמור של מלכות בית אחאב הממוסדת והוותיקה, בת ארבעה דורות מלכים מעמרי ועד יהורם.

הקב"ה רצה להראותנו כיצד נופלת ברגע **ממלכה גדולה ועצומה**, מסודרת ומתוקנת, אל מול **מלך פיראטי ומאולתר** שמתנהל בשיגעון בראש שפעת עם ללא סדר ומשטר.

שורש החילוק בין טכסיסי המלוכה של יהורם לבין הנהגת השיגעון של יהוא נובע משורש ייחוסם, בית אחאב הם משבט אפרים המעותר למלוכה, ואילו יהוא כלל אינו בן שבט המלוכה, הוא שייך לשבט מנשה, הכפוף לאפרים, אינו יודע טכסיסי מלוכה כי אם קנאה לה' בסופה וסער.

שבט מנשה מסמל את הבטחון בה' לבדו, בלא להתבסס על מלכות וצבא, אפילו נחלה מאוחדת לא הייתה לו אלא חציו בעבר הירדן המזרחי וחציו בעבר המערבי. כיבוש נחלתו בעבר הירדן נעשה גם הוא ללא התארגנות השבט, בשונה מבני גד ובני ראובן שבנו את עריהם כשבטים מאוחדים, בני מנשה כבשו את נחלתם בכוחות עצמם, כל אחד הקים לעצמו נחלה, כמו שהבאנו לעיל.

יוסף קרא לבנו הבכור מנשה 'כי נשני אלקים את כל עמלי ואת כל בית אבי', יוסף היה במצרים לבדו, ללא שום בסיס של בית אב ומשפחה, לא היה לו במי לבטוח אלא בה' לבדו, ועל שם תקופה זו קרא לבנו מנשה. אפרים לעומתו נקרא על שם התקופה השניה בחיי יוסף במצרים 'כי הפרני אלקים בארץ עניי', הקב"ה ביסס את יוסף שם והקים לו משפחה ובית, אשה וילדים. שבט אפרים מסמל את עוצמת המלכות הארצית המבוססת ביציבות, ואילו שבט מנשה את הבטחון בה' ללא השענות על טכסיסי מלוכה ושלטון.

אקטואליה | מזוזה לארון קודש?

בשבועות האחרונים חנך הגרש"ב סורוצקין ארון קודש מפואר, ענק מימדים, עשוי זהב וכסף ונחושת. במרכזו נמצא "חדר ספרי התורה", כמו שהיה מצוי בבתי הכנסת הגדולים באירופה ש"ארון הקודש" היה בעצם "חדר" אליו נכנסים להכניס ולהוציא את ספר התורה. כך גם אפשר לראות בארון הקודש שבבית הכנסת "החורבה" ובבית הכנסת הגדול של חסידי בעלזא בירושלים, ועוד.

והנה, למרבה הפלא קבע הרב סורוצקין מזוזה בפתח חדר ספרי התורה! לא סתם מזוזה, כי אם המזוזה הקטנה ביותר בעולם...

אבל, היי, חדר ארון ספרי התורה חייב במזוזה? הרי אין שם מגורים כלל! הגע עצמך, אפילו בבית הכנסת אין חייבים במזוזה מעיקר הדין משום שאיננו מתגוררים בו, על אחת וכמה וכמה בתוך ארון הקודש עצמו! אתמהה.

חוזר לביתנו, הרי כל זמן שלא היה בביתנו לא היה חייב במזוזה. האחרונים האריכו ליישב בכמה אופנים, כדאי לעיין בזה!

פנימיות | עיקר מצוות מזוזה – להזכיר ידיעת ה'

מבואר ברש"י שהסיבה שהמזוזה היא חובת הדר מפני שהיא שייכת אל מי שיוצא ונכנס לתוכה. הטעם לזה כנראה הוא משום שהמזוזה מיועדת להזכיר לדר את ידיעת ה' כמו שכתב הרמב"ם בסוף הלכות מזוזה "חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ב"ה ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושגיותיו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישורים, אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא שהרי יש לו מזכירין רבים והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא שנאמר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם".

